

кожен день збирають мільйони біт даних про нас, стан нашого здоров'я, соціальне становище, наше оточення, в які магазини ми ходимо і що купуємо. Ця інформація зберігається, аналізується та повертається до нас у вигляді контекстної реклами, посилань на певні сайти та ін. Так це повинно полегшити наше життя, спростити пошук необхідної для нас інформації, але в цьому є і зворотній бік і ми не знаємо коли вся ця інформація може бути використана проти нас. На мою думку у близькому майбутньому той хто буде володіти інформацією – буде володіти світом.

Хоча Монтень жив у зовсім іншому часі, його думки про дружбу, самопізнання та приватність можуть бути застосовані для розуміння сучасних проблем, пов'язаних із цифровізацією стосунків. Його філософія пропонує нам критерії для оцінки глибини наших відносин та особистої автентичності, а також нагадує про цінність приватності. Ці ідеї можуть служити основою для критики цифрових платформ і допомогти нам замислитися над тим, що робить людські стосунки справжніми та цінними.

Таким чином, вивчаючи думки Монтеня, ми маємо змогу краще зрозуміти виклики, що стоять перед нами в цифрову епоху, і, можливо, прийняти мудріші рішення щодо наших зв'язків і самосприйняття.

Література

1. Мішель Монтень. Пробі. – Книга перша. /Пер. з фр – А. Перепадя, К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – 365 с. (Електронний ресурс: https://shron1.chtyvo.org.ua/Michel_Montaigne/Proby_Kn1.pdf)

2. Мішель Монтень. Пробі – Книга друга. /Пер. з фр – А. Перепадя, К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2006. – 515 с. (Електронний ресурс: https://shron1.chtyvo.org.ua/Michel_Montaigne/Proby_Knyha_2.pdf)

3. Мішель Монтень. Пробі. – Книга третя. /Пер. з фр – А. Перепадя, К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2007. – 383 с. (Електронний ресурс: https://shron1.chtyvo.org.ua/Michel_Montaigne/Proby_Knyha_3.pdf)

Скептицизм як основа філософського пізнання:

від античності до сучасності

Роман РЕБЛЯН, здобувач освіти

Науковий керівник – Наталя БІЛЬЧУК, канд. філос. наук, доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Філософський скептицизм, як багатовіковий інтелектуальний рух, розвивався під впливом численних мислителів, що прагнули розкрити сутність істини та межі знання. Ідея сумніву, спочатку висунута грецькими скептиками, пізніше була розширена філософами Нового часу, такими як Рене Декарт, і продовжує надихати дискусії в контексті сучасних технологій, зокрема штучного інтелекту.

Античний скептицизм зародився в Давній Греції, де його основоположником вважають філософа Піррона (IV століття до н.е.). Піррон і його послідовники, пірроністи, пропонували утримуватися від категоричних

суджень про реальність, стверджуючи, що ні органи чуття, ні розум не дають повного знання про світ. Вони прагнули до атараксії — стану душевного спокою, який досягається через звільнення від сумнівів і суджень. Ця традиція продовжилася у працях Секста Емпірика, що створив систематизовану концепцію скептицизму як шляху до внутрішньої свободи та незалежності від догм.

З приходом епохи Відродження античні ідеї були переосмислені в контексті нових відкриттів та наукового прогресу. Постало питання, наскільки наукове знання є надійним, а людські відчуття — достовірними. Філософи почали критично оцінювати релігійні та наукові догми, що призвело до зростання інтересу до скептицизму як способу випробування правдивості знання.

Рене Декарт, один із ключових фігур у філософії Нового часу, створив методичний сумнів, який він використовував для побудови фундаменту знання. Декарт вирішив піддати сумніву всі свої переконання, щоб знайти хоча б одну абсолютно незаперечну істину. Він сумнівався в реальності світу, довірі до органів чуття, і навіть у власному тілі, припускаючи, що злий геній може вводити його в оману.

У результаті Декарт прийшов до єдиного переконання, в якому неможливо засумніватися: «*Cogito, ergo sum*» («Я мислю, отже, існую»). Це твердження стало фундаментом раціоналізму, на якому Декарт вибудував філософію знання. Він стверджував, що сумнів підтверджує існування суб'єкта, який сумнівається, тому мислення — це перша і основна істина, що доводить реальність свідомості.

У ХХІ столітті питання скептицизму набуло нових аспектів із розвитком штучного інтелекту. Ідея створення штучної людини, тобто машини, що здатна до самостійного мислення і ухвалення рішень, зіштовхує нас з низкою скептичних питань: що означає мислити? Чи може машина усвідомлювати себе, чи її інтелект обмежений лише алгоритмами і обробкою даних?

Декартовий скептицизм надихає сучасну філософію штучного інтелекту на роздуми про те, чи може штучний інтелект мати справжнє «*Cogito*». Декарт припускав, що свідомість і здатність до мислення притаманні тільки людській душі, тоді як сучасні розробники штучного інтелекту прагнуть створити машини, що імітують когнітивні процеси людини.

Скептицизм, як філософська позиція, передбачає здатність сумніватися у тому, що ти знаєш, і усвідомлювати межі свого знання. Цей процес самопізнання дозволяє відкривати нові можливості для розвитку мислення та розуміння світу. Це часто полягає в усвідомленні того, що «невідоме» приховане навіть у «відомому».

Штучний інтелект (ШІ), в свою чергу, працює на основі алгоритмів та даних, що надані йому. Він може оперувати лише тими знаннями, які були введені або на основі яких він був навчений. Таким чином, ШІ не може сумніватися у своїх знаннях або розвивати розуміння невідомого, оскільки він не володіє самосвідомістю чи здатністю до рефлексії. Це створює певний

контраст між людським мисленням, яке є здатним до сумніву та відкриття нових істин, і програмованим, статичним знанням ШІ, яке не може «відкрити» невідоме поза межами своїх вхідних даних.

Сучасна філософія задається питанням: чи може розумна машина бути суб'єктом? Скептицизм тут знову актуалізується, змушуючи нас переглянути власні уявлення про свідомість, мислення та етичні межі, пов'язані з розробкою інтелектуальних систем. Чи можемо ми бути впевнені, що штучна свідомість є справжньою, а не складною симуляцією.

Скептицизм, від античності до сьогодення, не втрачає своєї актуальності і є важливим інструментом критичного мислення. Відкриті Декартом питання щодо реальності та суб'єктивності знань продовжують бути значущими, особливо у часи, коли межа між природним і штучним інтелектом стає дедалі тоншою. Підхід скептицизму допомагає ставити під сумнів очевидне і шукати істину, яка може стати фундаментом для подальших відкриттів у філософії, етиці та технологіях.

Таким чином, критичне мислення є життєво важливою навичкою, яка позитивно впливає на всі аспекти нашого життя, від особистого до професійного та суспільного. Розвиток цієї навички дозволяє людині бути більш свідомою, відповідальною і здатною адаптуватися до змін у швидко змінюваному світі.

Бенджамін Франклін і сучасна багатозадачність:

чи можлива гармонія між продуктивністю та щастям?

Тетяна РИБАЛЬЧЕНКО, здобувач III освітньо-наукового ступеня (PhD)

Науковий керівник тез – Світлана ШИРОКА, кандидат філос. наук, доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Бенджамін Франклін називав час найціннішим ресурсом, і все його життя було прикладом ідеї постійного самовдосконалення. Франклін підкреслював важливість дисципліни та усвідомленого управління часом. Він жив за принципом: «Пам'ятай, час - це гроші», підкреслюючи необхідність ефективного використання кожної хвилини[1]. Однак сьогодні, коли багатозадачність стала майже невід'ємною частиною життя, зростає питання: чи дійсно прагнення до максимізації продуктивності робить нас щасливішими, чи, навпаки, руйнує наше відчуття гармонії??

Сучасні дослідження вказують на те, що багатозадачність не тільки негативно впливає на якість виконання завдань, але й знижує загальну ефективність [2-3]. Переключення між завданнями вимагає додаткових зусиль і призводить до втрати концентрації, що робить нас менш продуктивними. Франклін, який ретельно планував свої дні і виконував завдання послідовно, розглядав би багатозадачність як неефективне використання часу. Він підкреслював важливість концентрації, вважаючи, що лише через повну відданість завданню можна досягти найкращих результатів.